

του αἰῶνος, διηγείται (ιστορ. δυν., βιβλ. 6'). ὅτι Ἀλεξανδρινός τις γραμματικός, Ἰωάννης Φιλόπονος, ἐζήτησε νὰ διαπραγματευθῇ μετὰ τοῦ ἄραβος στρατηγοῦ Ἀμρου, ἵνα σώσῃ τὴν τῆς Ἀλεξανδρείας βιβλιοθήκην, ὅτι ὁ Ἀμρου ἦν ἐτοιμος νὰ εἰσακούσῃ τὸν γραμματικόν, ἀλλ' ὅτι ἡ δεισιδαιμονικὴ αὐτοῦ αὐστηρότης τὸν ἐδίωκε νὰ ἐρωτήσῃ τὸν καλὴν Ὀμάρ περὶ τοῦ πρακτείου. Ὁ δὲ Ὀμάρ ἀπεκρίθη « Ἐὰν τὰ χειρόγραφα τῶν ἐλλήνων συμφωνῶσι μὲ τὸ Κοράνιον, εἶναι ἀνωφελὴ καὶ πάντῃ περιττὸν νὰ διατηρηθῶσι ἐὰν δὲ διαφωτισί πρὸς αὐτὸ, ὡς ἐπικίνδυνα, πρέπει νὰ καῶσιν. » Ἡ διαταγὴ αὕτη ἐξετελέσθη μετὰ τυφλῆς ὑποταγῆς, οἱ δὲ τόμοι διεμοιράσθησαν, λέγει ὁ ἱστορικός, εἰς τὰ 4,000 λουτρά τῆς πόλεως ἅτινα ἐθερμάνθησαν ἐπὶ ἐξ μῆνας δι' αὐτῶν τοσούτον ἀπίστευτον ἦτο τὸ πλῆθος αὐτῶν! Ἀλλ' ὁ Ἀβουλφαράγος ἐγραψεν ἑκατὸν μετὰ τὸ γεγονός τοῦτο ἐτη. Οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς, οἱ διηθέντες τὴν ἄλωσιν τῆς Ἀλεξανδρείας, ὁ πατριάρχης Εὐτύχιος, παραδείγματος χάριν, δὲν ἀναφέρουσι ποσῶς περὶ τῆς νομιζομένης ταύτης τῆς βιβλιοθήκης καταστροφῆς. Ἡ σιωπὴ τοῦ συγγραφέως τούτου, ἡ μαρτυρία τοῦ Ὀρωπίου κατέπεισαν τὸν Τίβωνα, τὸν Anso de Villoisson, τὸν Εὐνιον, τὸν Κάρρολον Ρεϊνάρδον νὰ ἀποδοκιμάσωσι τὴν γνώμην τοῦ Ἀβουλφαράγου.

Εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι μυριάδες τινὲς τόμων ἤρκεσαν νὰ θερμάνωσιν ἐπὶ ἐξ μῆνας τὸ ἀναγκαῖον ὕδωρ 4,000 λουτρῶν πόλεως ὡς ἡ Ἀλεξανδρεία. Ἐπειτα, λέγει ὁ Γίβων, ἡ τοῦ Ὀμάρ διαταγὴ ἀντιβαίνει εἰς τὰς κοινοτέρας καὶ μᾶλλον ὀρθοδόξους ἀρχὰς τῶν ἠθικολόγων μωαμεθανῶν, αἵτινες διατάσσουσιν σαφέστατα ὅτι δὲν εἶναι συγχωρημένον νὰ πυρποληθῶσι τα θρησκευτικὰ βιβλία τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν Χριστιανῶν, τὰ ἀποκτώμενα διὰ τοῦ πολέμου. Ἐν τέλει δὲ, ἡ τῆς βιβλιοθήκης πυρπόλησις κατὰ τὸ 390, ἡ ἔλληψις πάσης ἱστορικῆς μαρτυρίας περὶ τῆς ἀνανεώσεως αὐτῆς, τὴν ὁποίαν τὰ συμβάντα καὶ οἱ χαρακτῆρες τῆς ἐποχῆς καθιστῶσιν ἀπίθανον, τὸ ὑπερβολικὸν τῆς διηγήσεως τοῦ Ἀβουλφαράγου, ἅπαντα ταῦτα ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς νὰ συγκαταριθμῶμεν τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο, τῆς κατὰ διαταγὴν τοῦ Ὀμάρ πυρπολήσεως τῆς βιβλιοθήκης, μεταξὺ τῶν ἱστορικῶν πλάνων.

Α. Ι.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ,

Ἡ

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΜΕΤΑΒΟΛΑΙ ΤΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΑΥΤΟΥ.

Ἡ Μορφή ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων λαμβάνει, ὡς ἐκ τῶν ἔξεων τῆς ζωῆς, τοῦ εἶδους τὴν ἀνατροφῆς, τῆς διευθύνσεως τῶν διανοημάτων, τῆς χρήσεως τῶν δυνάμεων, τῆς φύσεως τῶν παθῶν, τῆς κοινωνικῆς αὐτῶν θέσεως καὶ τῶν ποικίλων κοινωνικῶν ὑποχρεώσεων εἰς ἃς ὑπόκεινται, λαμβάνει λέγομεν, μεταβολὰς τινάς, αἵτινες ἀλλοιοῦσιν αὐτὴν ὁλοσχερῶς σχεδόν, ἐγχαράττουσι τέλος ἐπ' αὐτῆς τύπον νέον ὑφ' ὃν μεταβαίνει εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. Οἱ μεγάλοι τεχνῖται, οἱ μεγάλοι στρατηγοί, οἱ μεγάλοι ἡγεμόνες, πάντων δὲ μάλιστα οἱ δι' ὅλων τῶν τῆς τύχης δοκιμασιῶν διελθόντες δικαιοῦσιν ἀποχωρῶντως τὴν παρὰ ἡμέτερον ταύτην. Ἐκάστη τοῦ βίου αὐτῶν ἐποχὴ θέτει ἰδίαν τινα σφραγίδα

Φυλλάδιον 61. Τόμ. Γ'.

δὲ ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας των, τῆς οἰκονομίας βίβλου καθισταμένης τῆς παρουσίας αὐτῶν καταστάσεως. Τῆς ἀληθοῦς ταύτης παρατηρήσεως εὗρον νέον παράδειγμα εἰς τὰς ἐξωτερικὰς ποικιλίας τοῦ Ναπολέοντος μεταμορφώσεις, ὅστις ἐγένετο πρὸς ἐμὲ ἀντικείμενον ἐνδελεχοῦς προσοχῆς καὶ μελέτης ἀπὸ τῆς ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐμφανίσεως μέχρι τῆς εἰς Ἀγίαν Ἐλένην ἀναχωρήσεως αὐτοῦ. (1)

Εἶδον τὸν Ναπολέοντα κατὰ πρῶτον εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Κεραμαικοῦ, ἐρίππον, ἀσχημον, ἄχαριν, κακῶς ἱππεύοντα, καὶ ἐν γένει μὴ ἔχοντα παντάπασιν τὸ στρατιωτικὸν καλούμενον ἦθος. Ἦν ὠχρὸς, ἰσχνὸς, καὶ εἶχε κοίλας τὰς παρειάς· ἡ πεπαλασμένη αὐτοῦ κόμη καὶ πίπτουσα ἐν εἵδει ὡ τῶν κυνῶν (2) ἐκατέρωθεν τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ἀπαίσιον καθίστανε τὴν μορφήν του. Ἐφαίνετο σεβαρὸς, κατηφής, καὶ ὀλίγον εὐχαριστημένος ἐκ τῆς τύχης· τὸ δὲ ἐξωτερικὸν αὐτοῦ ἦθος δὲν ἔφερεν εἰς τὸν τύπον τῆς μεγαλοφυΐας καὶ τῆς εἰμαρμένης αὐτοῦ. Οὐδεὶς βλέπων αὐτὸν ἤθελεν εἰπῆ, « Ἰδοὺ μέγαφ' ἀνὴρ. » Ὁ μέγας ἀνὴρ διέμενε κεκρυμμένος ἐφ' ὅσον κατεδικάσθη νὰ διαμείνῃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Διευθυντηρίου, καὶ περιωρίζετο εἰς τὴν ταπεινὴν ὑπηρεσίαν τῆς διοικήσεως τῆς δεκάτης ἐβδόμης στρατιωτικῆς μοίρας. Δὲν ἀνεδείχθη τῆς ἐμῆς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν Ἀλπεων, δεικνύων εἰς τὸν στρατὸν τὰς πεδιάδας τῆς εὐρόρου Ἰταλίας. Κατὰ τὴν μεγαλοπρεπῆ ἐκείνην στιγμὴν ἀνεστάνη εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ τοὺς στρατηγοὺς, ὥστε πνεῦμα δύναμιν ἀκαταμάχητον περιβεβλημένον.

Ἐπιστρέψαντος ἐκ τῆς Ἰταλίας, εἴτε διότι αἱ ὥραι τῆς γαλήνης καθ' ἃς ἐσπούδασα τὴν φυσιογνωμίαν αὐτοῦ, εἴτε διότι ὁ πέπλος μεθ' οὗ περιεκάλυπτεν ἑαυτὸν ἵνα μὴ διεγείρῃ ὑποψίας ἐξουσίας καταχρονίου ἐξήλειψαν τὸν ἐν Ἰταλίᾳ μέγαν τῆς ψυχῆς του τύπον, δὲν εὗρον ἐν τῇ μορφῇ τοῦ ἀναπαυμένου Ναπολέοντος τὸν ἐν Μοντενόττῃ, ἢ τὸν ἐπὶ τῆς γεφύρας τῆς Ἀρκόλης, ἢ τὸν ἐπὶ τοῦ ὁροπεδίου Ρίβολι χαρακτῆρα αὐτοῦ, ἐνθα ἐφαίνετο εἰς πάντας τοὺς ὀφθαλμοὺς, εἰς πᾶσαν φαντασίαν, μεγαλῆτερος τῆς φύσεως αὐτῆς. Ἀντὶ νὰ γηράσῃ πρόωρα ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης, ἐφαίνετο ἀνανεωθεὶς, ἐπὶ δὲ τῆς μορφῆς αὐτοῦ τῆς ζωηροτέρας καὶ ἡττον ὠχρᾶς ἐδασίλευεν ἡθὸς τι, αὐταρκειᾶς καὶ γαλήνης ἔμπλεων. Οἱ Λακωνικοὶ καὶ πολῦτιμοι αὐτοῦ λόγοι ὑπέκρυπτον μὲν ἐννοίας πολλὰς, δὲν ὁμοιάζον ὅμως ἐτι χρησμούς.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας παρευρισκόμεν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Λουξεμβούργου κατὰ τὴν τελετὴν τῆς παρουσίας τῶν σημασιῶν τοῦ Ἰταλικοῦ στρατοῦ. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν ἐπευρημιῶν ἐξ ὧν ἀντήχουν ἡ τοῦ Λουξεμβούργου αὐλὴ καὶ πᾶσαι αἱ πύλαι καὶ οἱ διάδρομοι αὐτῆς, ὁ Ναπολεὼν, ὑψύχην, ἀστράπτοντας τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἤρεμον τὴν φυσιογνωμίαν ἔχων, ἐπανελάβε τὴν ἐν Ἰταλίᾳ ἡρωικὴν ἐκείνην τῆς μορφῆς αὐτοῦ ἑκφράσιν· ἀλλ' ὁ αὐτὸς στρατηγὸς περιβαλόμενος βασιλικὴν θεραπείαν ἐν Μεδιολάνῳ, καὶ προσιμιάσας ἑαυτῷ τὸν τίτλον αὐτοκράτορος, δὲν ἀπέδειξεν οὐδὲν ἴχνος ὑπερρηφίας πληγωθείσης διὰ τὴν ὑποταγὴν ἣν ἐβλεπεν ἑαυτὸν ὑπὸ χρεων νὰ τηρῇ πρὸς τὰ μέλη τοῦ διευθυντηρίου. οὐδὲν

(1) Αἱ περὶ τοῦ Ναπολέοντος αὐτὰι σελίδες ἐγράφησαν ὑφ' ἑνὸς τῶν ζώντων Γάλλων συγγραφέων, κύτινος ἡ εὐφυΐα καὶ τὸ ὕψος τιμώνται τὰ μέγιστα ἐν Γαλλίᾳ, τοῦ Κ. Ρ. Ε. Tissot, μέλους τῆς ἀκαδημίας καὶ Καθηγητοῦ τοῦ γυμνασίου τῆς Γαλλίας.

(2) Ἐκφρατὶς τῆς ἐποχῆς.

ἐπρόδωκεν αὐτὸν βυσσοδομεῖν τὰ σχέδια, τὸ ὁποῖον αὐτὸς οὗτος ἐπρόδωκε διὰ τοῦ πρὸς ἕνα τῶν ἐν Βενετία διπλωματικῶν πρακτόρων τῆς Γαλλίας λόγου ἐκείνου· « Ἐγὼ ἔσομαι ὁ Βρούτος τῶν βασιλέων καὶ ὁ Καίσαρ τῆς Γαλλίας. »

Ἡ μεγαλοπρεπὴς τῆς μεγαλοφυΐας διανοίας του ποίησις διεγράφετο ἐπὶ τῶν βλεμμάτων καὶ ἐπὶ τοῦ πρὸς τὸ τοῦ Καίσαρος παρεμπερούς μετώπου αὐτοῦ, κατὰ τὴν μάχην τῶν Πυραμίδων, καὶ κατὰ τὴν ἄλλην ἐκείνην τῆς Ἀνατολῆς μετὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κλέβερ, εἰς τῶν γιγάντων τῶν πολέμων τῆς ἐπαναστάσεως, ἔστρεξεν πρὸς αὐτὸν κράζων. « Ἐλθέ, φιλάτε στρατηγέ, ἐλθέ νὰ σ' ἐναγκαλισθῶ, διότι εἶσαι μέγας ὡς ὁ κόσμος αὐτός. »

Ἀλλὰ κατὰ τοὺς μάρτυρας ἅπαντας τοὺς κατὰ τῆς Αἰγύπτου συνεκστρατεύσαντας, ὁ κάλαμος καὶ ἡ ζωγραφικὴ γραφὴ ἀδυνατοῦσι νὰ παραστήσωσι τὴν ἡσυχίαν καὶ ἡρεμίαν τοῦ Ναπολέοντος, ὅτε ἔμαθεν τὸ δυστύχημα τοῦ στόλου ἐν Ἀβουκίρ. Τὰ σχέδια αὐτοῦ ἐματαιώθησαν· ἡ Ἀνατολὴ ἐξέσπυεν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ. ἡ δὲ πρὸς τὴν Γαλλίαν ἐπάνοδος ἀπεκλείσθη καὶ αἰχμάλωτος αὐτὸς τοῦ λοιποῦ ἐν τῇ κατακτῆσει του, δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἄλλως ἢ νὰ ἀποθάνῃ ὡς καλῆς τῆς κατακτηθῆσης Αἰγύπτου, ἐὰν ὁ Γαλλικὸς στρατὸς συνῆναι νὰ διαμεῖναι εἰς αἰῶνα ἐξορίαν· τέλος δὲ ἡ ἐν τῇ πορείᾳ αὐτῆς ἀναγκασθεῖσα δόξα του ἠδύνατο ν' ἀπολεσθῇ ὡς ὁ Νεῖλος ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ἀπασαί αἱ βαθείας θλίψεως καὶ ἀθρημονίας ἀφορμαὶ αὗται ἐπόμενον ἦτο νὰ καταστρέψωσι τὴν τρικυμιώδη αὐτοῦ ψυχὴν· ἀλλ' οὗτος, κύριος ἑαυτοῦ, ἀνέδειξεν ἑαυτὸν ὑπέρτερον τῆς τύχης, ὡς ἐφάνη ἄλλοτε ἀτάραχος κατὰ τὴν ἐκκρησὶν τῆς καταχρόνου μηχανῆς κατὰ τὴν 3 τοῦ νιφετόεντος (nive)· Ὁ δὲ στρατὸς ἐνεθαβρύνετο, βλέπων τὸν ἀρχηγὸν αὐτοῦ ἐκδεχόμενον τὸ τοῦ Ἀβουκίρ δυστύχημα ἐκεῖνο ὡσεὶ ὀδὸν πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν μεγαλητέρων πραγμάτων ἀνοικυμένην.

Μετὰ τὴν ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὡς ἐκ θαύματος ἐπιστροφὴν ἐκείνην, καὶ τὴν εἰς Γαλλίαν ἐπάνοδον, ὁ Βοναπάρτης ἔχων ἀδυναμίαν ἐσχάτην, χοροὶν Ἀφρικανοῦ, μορφὴν ἡλλωκυμένην, ὡς ἄνθρωπος οὕτως τὴν ὑπαρξὴν κατατρώγει νόσος μεγάλη καὶ ὑποκεκρυμμένη, ἐφαίνετο ὅτι ὀλίγον ἦθελαν ἔτι ζῆσαι. Ἀπαν τὸ κάλλος ἀπέπτη ἀπὸ τῆς μορφῆς του, καὶ μάλιστα ἠδύνατό τις ν' ἀναγνωρίσῃ αὐτὸν, ὅταν ἐφ' ἀμάξης ὑφ' ἐξ συρομένων ἵππων, ὑπὸ στρατιωτικῷ ἀποσπασμάτος περικυκλωμένης καὶ ὑπὸ ἀδιαφόρων καὶ ἀγῶνων τινῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ ἀκολουθουμένης, παρήτει τὸν οἶκον τοῦ διευθυντηρίου πορευόμενος νὰ κατοικήσῃ τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων. Ὁλίγον μετὰ ταῦτα ἀπήντησαν τὸν πρῶτον ὑπατον ἀναρχόμενον ἐπ' ἀκαλύπτου νινος ἀμάξης κατὰ τὸν Ἀγ. Κλαυδῖνον· ἀγνοῶ ὑπὸ τίνων δισταράττετο ἰδεῶν, ἀνακαλύψας τότε νέαν τινα κατὰ τῆς ζωῆς του συνωμοσίαν, ὡμοίαν ὅμως τὸν Τιβέριον σφοδρῶς παρωξυσμένον καὶ ἀπόφραξιν ἔχοντα τὴν τιμωρίαν καὶ τὴν ἐκδίκησιν.

Ὁ αὐτὸς τῆς Γαλλίας, ἡ πρὸ αὐτοῦ ἀνεψυγμένη, ὡς πρὸ τοῦ Ἀννίβα νέαν τῶν Ἀλπεων· διὰ θαυμάτων εὐφρίας καὶ εὐσταθείας, διάδασις, ἡ ἡμέρα τοῦ Μαρτίου καὶ τὰ ἀνήκουστα αὐτῆς ἐπακλόουθα, καὶ ἡ κατόρθωσις τῆς εἰρήνης πρὸ πάντων, κατέστησαν αὐτῆς τὸν Ναπολέοντα ὑγιὰ ἀποδύσαντα αὐτῷ τὸ ζῶηδον τῆς μορφῆς· χρῶμα, τοὺς ὡς αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς ἐκείνους καὶ τὴν ἀρχαίαν καλλονὴν τῶν χαρμηλῶν τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἧμις, κατὰ τὸν Δαυὶδ, πρὸς μὲν τὰ ἄνω ἦν παρεμπερούς μετὰ τὴν τοῦ Καίσαρος, πρὸς δὲ τὰ κάτω μετὰ τὸν Βρούτου. Φαντάζομαι ἔτι καὶ νῦν τοὺς χαρμηλῶν αὐτοῦ ἐμφανισθέντος πρὸς ἡμᾶς τὴν ἡμέραν τῆς δημοσιεύσεως τῆς ἀνακωχῆς τῆς Ἀμιένης. Ἦτον

εἰς ἐν τῶν παραθύρων τῆς σκιάδος τῆς Φλώρης· αὐτοῦ δύνοντος ἡλίου ποικιλόχρους ἀκτῖνες ἐφώτιζον τὸ δικυγὲς αὐτοῦ μέτωπον· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἠκτινοβόλουν καὶ θυμηδίαν τινα καὶ εὐγνωμοσύνην ἔπνεον. Ἐδέχετο δὲ τότε μετ' εὐχαριστήσεως τὰς συγκινητικὰς ἐκφράσεις τῆς δημοσίου εὐγνωμοσύνης. Ὁ Παπαῆλος, ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελος, ὁ Δανιὴλ, καὶ οἱ ἀξιώτεροι αὐτῶν ἐφάμιλλοι δὲν ἤθελον θυμηθῇ νὰ παραστήσωσι τὴν ὑπὸ φωτοβόλου τινὸς στεφάνου περικυκλωμένην ἐκείνην κεφαλὴν, στεφάνου ἐκθαμβοῦντος καὶ καταπληκτικῶς τὸ ὄμμα.

Ἀλλ' ἅπανα ἡ μαγεία αὕτη ἀπέπτη καὶ τὴν θέσιν αὐτῆς κατέσχευεν ἡ γαλήνη, τὸ ἐμβριθὲς τοῦ ὕφους, καὶ περιεργὸς τις προσοχὴ καὶ τιμὴ πρὸς τὴν μεγαλοφυῆ εὐγλωττίαν, ὅτε ὁ Βοναπάρτης ἐθεώρει τὴν ἐκθεσιν τῶν προΐοντων τῆς Γαλλικῆς βιομηχανίας μετὰ τοῦ ἐνδόξου Φόξ. Ἀπαντες ᾤοντο ἵσταν τὴν ἐπιθυμίαν τὴν ἐμψυχούσαν αὐτὸν, τὸν καταδείξαντες εἰς τὸν Ἀγγλον Δημοσθένην, πόσον ἐτίμα τὴν ἐμπορίαν καὶ βιομηχανίαν ἐκείνην ἧτις ἐμεγάλυνε τὴν ἀντιζήλον αὐτοῦ. Τὸ εὐμενὲς μειδίωμα οὐδὲ στιγμὴν ἀπέστη ἐκ τῶν χειλέων τοῦ πρέσβεως· οἱ συνετεῖ καὶ ἐμβριθεῖς αὐτοῦ λόγοι ἐμύγνον ἅμα τῇ φιλοφροσύνῃ τὴν πρὸς ἀμίλλαν παρακίνησιν. Ὁ Φόξ ἐν τῇ ἀπλῇ αὐτοῦ ἀξίᾳ, καὶ μετὰ τῆς ἐξωτερικῆς ἀγαθότητος ἐκείνης, τῆς τὴν μεγαλοφυῆ αὐτοῦ ὑποκυρτωτικῆς εἰς τὸν μὴ παρατηρούμενα τοὺς ἀκτινοβόλους αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ εὐρὺ ἐκείνο μέτωπον, τὴν ἔδραν τῶν μεγάλων διανοημάτων, ἐφαίνετο ὡσεὶ ὑπὸ τοῦ Βοναπάρτου γοητευόμενος.

Κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου αὐτοῦ, βαίνων πρὸς τὸν Κεραμεικὸν μετὰ τῆς Μαρίας Λουίζης, διὰ μέσου τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν τῆς Γαλλίας στρατιωτῶν, εἶχε τὸ εὐχάριστον ἦθος ἡγεμόνος, πιστεύοντος ὅτι ἡττάλισε τὴν τύχην καὶ ἐπαγίωσε τὴν δυναστείαν αὐτοῦ.

Τότε ἦν εὐεργετής· ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ μεγαλοπρεπὲς ἐρα ἀποβαίνουσα ἔλαβε τὸν ἐπὶ τινων τοῦ Σωδέτου καὶ Κανόβα προτομῶν αὐτοῦ εἰκονιζόμενον ἀρχαῖον χαρᾶν κτήρα. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ, καθήμενου ἐπὶ θρόνου, εἰς αἴθευαν, ἥς τὰ τεῖχη ἐκ τῶν τροπαίων ἐκοσμοῦντο τῶν νικῶν του, κεκαλυμμένον τὴν κεφαλὴν ὡς Ἐρρίκος Δ', διὰ πτερυγῶν, ἔθνα ἔλαμπεν ὁ ἀντιβασιλεὺς, ὁ ἀγαθέστερος τῶν ἀδαμάντων τοῦ στέμματος, καὶ ἔχοντος ἐνώπιον αὐτοῦ τὰς βασιλεῖς τῆς Βυαρίας τῆς Βυτεμέργης, τῆς Σαξωνίας, πλῆθος περιγλήπων ὀρθίων καὶ ἀκαλύπτων, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, ἠκτινοβόλουν ὡσεὶ ὁ πολύτιμος ἀνθραξ. Οὐδέποτε πρότερον ἀνεκάλυψα ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἀπερίγραπτον ἐκείνην ἐκφρασιν ὑπερηφανίας σεμνῆς, μεγαλείου ἀπλοῦ, καὶ συναισθήσεως βαθύας θριάμβου, τοῦ ὁποίου οὐδ' αὐτὸς ὁ Δουδοβίκος ΙΔ', ἡγεμονεύων τὰ αἰῶνας του, ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχῃ.

Μετὰ τὴν τρομερὰν δ' ἐκείνην τοῦ 1812 ἐν Ρωσσίᾳ συμφορὰν, οὐδὲ ἔχνος ἀδυναμίας ἡ ἀπαυδήσεως ἐφάνη ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ Ναπολέοντος ἐπιστρέψαντος εἰς τὸν Κεραμεικὸν, ἀλλὰ τύπος τις μελαγχολίας βαθύας, ἀποφάσεως σταθερᾶς, καὶ πρὸ πάντων εἰδὸς τι ἀπιστίας περὶ τοῦ μέλλοντος κατέσχευε τὸ ἦθος καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ. Δὲν ἐσκέπτετο πλέον περὶ τῆς διαμελίσεως τῆς γῆς καὶ προέβλεπε τὴν γενικήν τῆς Εὐρώπης συμμαχίαν κατ' ἐκεῖνον ὅστις ἀπεφάσισεν αἰσιπτεῖ νὰ νική.

Πρὶν ἀρχίσῃ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ 1814 εἶπε πρὸς ἕνα τῶν ὑπουργῶν του « Ἐπὶ τοῦ κατὰ τοσοῦτων ἀνθρώπων πολέμου τοῦτου φοβεῖμαι μήπως οἱ σύμμαχοι βλάσωσι μέχρι τῶν Παρισίων αὐτῶν. » Καὶ ἐπειδὴ ὁ Ναπολέων ἐνόει καλῶς ὅτι, τῆς πρωτεύουσας ἀλωθείσης, τὸ πᾶν ἀπώλετο, ὁ λόγος οὗτος ὑπεδείκνυε τὴν περὶ τῆς τύχης μεγίστην ἀπελπίαν αὐτοῦ. Καὶ μολοντοῦτο

διὰ τῶν ἑκατὸν αὐτοῦ χιλιάδων παρ' ὀλίγον κατίσχυσε τῆς Εὐρώπης διὰ τῆς μεγαλοφυΐας του, ἀναδείξας ἑαυτὸν τότε ἔτι μεγαλύτερον στρατηγόν.

Κατὰ τὴν εἰς Ἑλβαν διαμονὴν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀνησυχον, οὕτως εἶπεῖν, ἀνάπαυσιν εἰς ἣν κατεδικάσθη ἀφοῦ ἐκράτησεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ τὴν τύχην τῆς Εὐρώπης, ἀγνοῶ ὅποια ἐνδόμυχος ταραχὴ εἰσχωρήσασα ἐν αὐτῷ ἡλλοίωσε περιέργως ἅπαντα τὸν ἄνθρωπον. Δὲν ἀπῆντα τις ἐν αὐτῷ οὐδ' ἔχνος τῶν ἐνδομύχων ταραχῶν, τῶν μεγάλων ἐλπίδων, τῶν ὁποίων, ἡ κατὰ κτησις τῆς Γαλλίας δι' ἐνὸς ἀνδρὸς καὶ ἄνευ ὅπλων, ἡδύνατο νὰ ἐντυπώσῃ τὴν ἐκφρασιν ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας του. Ἐφαίνετό ὡστεὶ καταβεβλημένος· ἐγήρασε παρακαίρως· ἡ δὲ κόμη αὐτοῦ ἡ ἀραιότερα ἀποβαίνουσα ἄφινε σχεδὸν γυμνὸν τὸ εὐρύ καὶ μεγαλοπρεπὲς αὐτοῦ μέτωπον· ἡ κεφαλὴ τοῦ ὠμολογεῖτο κεφαλὴν δυστυχικοῦ, τὸ δὲ ἦθος ἀπώλεσε τὴν ζωηρότητα καὶ τὸ γενναῖον ἐκείνου· τὸ ἀείποτε ὑπέροχον αὐτοῦ πνεῦμα δὲν ἤστραπτε πλέον· ἀνησυχία δὲ δεινὴ καὶ ἐνδόμυχος κατέτρεχε τὴν πολυτλήμενα αὐτὴν ψυχὴν, καὶ δὲν ἐδείκνυε πλέον τὴν θυμηδιὰν τὴν ἐκ τῆς εὐτυχίας, ἡ τὴν προσρητικὴν ἐκείνην τῆς μεγαλοφυΐας ἰσχυρὴν ἥτις πιστεύεται δεσπόζουσα ἐπὶ τῶν συμβεβηκότων.

Οὐδὲν μᾶλλον ἄστατον τῆς φυσιογνωμίας τοῦ περιέχοντος αὐτὸν ἀνδρὸς. Μετὰ τινα χρόνον, εἶδον αὐτὸν ἐπιπλέον ἀκρωμένον ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Κεραμικοῦ τὴν αἰτήσιν τῶν ἐργατῶν τοῦ προαστείου ἀγ. Ἀντωνίου. Ὁ Ναπολέων ἐπανέλαβε τότε τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ Καίσαρος ἡ τοῦ Αὐγούστου· ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ, κεφαλὴ ἀρχαία, ἦν ὠχρὰ, ἐμβριθὴς καὶ σκληρά. Συνείχετο δὲ νὰ μὴ βλέψῃ τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἴσως τὴν ὁργὴν τὴν ὁποίαν ἐπροξένουν αὐτῷ εἰ ὑπερήφανοι καὶ γενναῖοι τῶν ἀνθρώπων τούτων λόγοι, ζητούντων τὴν ἐλευθερίαν τῇ βοήθειᾳ τῶν βραχιόνων αὐτῶν.

Περαιωθεὶς τῆς δημηγορίας, ὁ αὐτοκράτωρ ἱππεύσας διήρχετο διὰ τοῦ πλήθους τῶν ἐργατῶν, ἀνακραζόντων ὅλαις δυνάμεσιν. « Ζήτω ὁ Ναπολέων! Ζήτω ὁ αὐτοκράτωρ! » Καὶ ἔβαινε καλπάζων ὡστεὶ σπεύδων ἵνα περαιώσῃ σκηνὴν ἀλγεῖν ἑνὶ αὐτόν. Ἀλλ' εἷα μεταβολὴ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου! δὲν ἦτο πλέον ὁ ζωηρὸς ἐκείνος στρατηγὸς τοῦ στρατοῦ τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἀνατολῆς, ἐπὶ ἵππου ἀραβικοῦ ταχέως ὡς ἄνεμος· καθήμενος δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἡδυνάττηεν, καὶ ἐκάθητο ἐπὶ ἵππου ὀκνηροῦ καὶ μετὰ κόπου φέροντος αὐτόν. Ἀλλοίμονον! εἶπον ἐν ἑμαυτῷ παρατηρῶν αὐτόν, θέλει ἄρα γε προκαταλάβει τὴν ἀνατολὴν τοῦ Ἡλίου, ὡς ἐν Ἀουστερλίτ; Θέλει δυνῆθαι νὰ ἀνανεώσῃ αὐτὴς τὰ θαύματα ἐκείνα τῶν πορείων τοῦ Καίσαρος καὶ νὰ πολεμήσῃ ἐπὶ πέντε ἡμέρας, ἐνθα νίκαι θὰ ἐπέρχωνται ταχέως ἐπὶ νικῶν;

Ὁ μέγας στρατηγὸς ἤρξατο πάλιν διὰ δύο εὐτυχμάτων ἀξίων τῆς δόξης αὐτοῦ, καταπληγῆς ἐχθροὺς ἐκαστοτε αὐτὸν περιμένοντας· καὶ ἄνευ τοῦ δυστυχήματος τοῦ ἐμποδίσαντος μέρος τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ νὰ βασιθῇ πρὸς τὸ τοῦ αὐτοκράτορος πυροβολικόν, ὅχι μόνον σῶμά τι τριῶντα χιλιάδων Πρώσων, μετὰ τὸ τέλος θάσσαν τοῦ ἀγῶνος ἤθελεν ἀναγκασθῇ νὰ καταθέσῃ τὰ ὅπλα, ἡ νὰ καταστραφῇ, ἀλλ' ἔτι ὁ Οὐδελιγκ-τῶν, ἐφ' ὅλην τὴν ἡμέραν πολεμούμενος καὶ ὠθηθεὶς εἰς τὸ δάσος παρ' ὀλίγον ἀπώλεσε τὸ πυροβολικόν τὰς ἀποσκευὰς καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. Ἡ τύχη ἐγκατέλειπε τὴν μεγαλοφυΐαν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα δὲν ἡδυνήθη ὡς ἄλλοτε νὰ δεσμεύσῃ καὶ νὰ δαμάσῃ αὐτήν, φαίνεται δὲ ἡ μεγάλη τοῦ ἥρωος ψυχὴ δὲν ἡδυνήθη, λαβοῦσα τὴν πετῆσιν αὐτῆς, νὰ περιέλλῃ ὡς ἄλλοτε τὸ πεδῖον τῆς μάχης, καὶ νὰ κατισχύσῃ τῆς εἰμαρμένης.

Δὲν ἠθέλησα νὰ ἀφήσω τὸν Ναπολέοντα ν' ἀναχωρήσῃ χωρὶς νὰ ἀποχαιρετήσῃ τὸ τελευταῖον αὐτόν! Φθάνω τὴν ἐσπέραν καθ' ἣν ἐσχάτην φορὰν ἤδη ἐμελλε νὰ κοιμηθῇ εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἡλυτίων. Φθάνω καὶ οὐδὲ ψυχὴν ἀπαντῶ εἰς τὴν αὐλήν, εἰς τὰ δωμάτια, αἵτινα, ἐνεκα τῆς κενότητος καὶ ἐρημίας αὐτῶν μοι ἐφάνησαν πολὺ εὐρύτερα. Ἀρχαῖός τις | στρατιωτικὸς ὁδηγῆσας με ὀλίγον μετὰ παρήτησε· ἐγὼ δὲ εἰσῆλθον εἰς τὸν κήπον, ἐνθα εὗρον τὸν Ναπολέοντα ὄρθιον, ἤρεμον, εὐθυμὸν ὁπωσούν, ἀλλ' ἄνευ ἐκείνων τῶν διακαῶν ὀφθαλμῶν, ἄνευ τῆς ἐκφράσεως ἐκείνης τῆς ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ κόπου τῆς ψυχῆς προσερχομένης. Ἡ μήτηρ αὐτοῦ περιεπάτει ἐντὸς τοῦ κήπου, καὶ δάκρυα πύρινα ἐπιπτοῦν κατὰ διαστήματα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς, μὴ ἐμποδίζοντα αὐτὴν τοῦ νὰ διατηρῇ τὸ μεγαλεῖον τῆς ὀλιψέως. Πρὸς δὲ τὰ δεξιὰ λαὸς ἄπειρος, εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Μαρignano συνηθροισμένος, κάθωθεν τοῦ ταπεινοῦ τῶν Ἡλυτίων κήπου, δὲν ἔπαυε φωνάζων, ζήτω ὁ αὐτοκράτωρ! Περιέμενον καὶ ἐκάλουν αὐτὸν ἦσαν τὸν ὁδηγῆσιν εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Παρισίου πεδῖον. Ὁ Ναπολέων βλέπων ἀναμφιβόλως ὅτι δὲν ἦτον ἔτι καιρὸς, ὑπεκρίνετο ὅτι δὲν ἤκουε τὰς φωνὰς καὶ τὰς εὐχὰς τοῦ δημοσίου ἐνθουσιασμοῦ.

Ἐπλησίασα τὸν αὐτοκράτορα μετὰ σεβασμοῦ περισσotέρου ἢ ἂν εὕρισκετο ἐν τῷ Κεραμικῷ ἡ ἐπὶ τοῦ ὁρότου. Μετὰ τινος στιγμῆς πολιτικῆς συνεντεύξεως, ἐν ᾗ ἔδειξα αὐτῷ θλίβιν βαθεῖαν περὶ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡδύνατο νὰ προσφέρῃ ἔτι ὑπηρεσίαν ἀθάνατον ἐν τῇ Γαλλίᾳ διὰ νίκης ἣν ἡ μεγαλοφυΐα αὐτοῦ ἔκαμνε βεβαίαν, ὑπεσχέθη αὐτῷ ὅτι θὰ μείνω πιστὸς εἰς τὰ συμφέροντα τῆς δόξης του. Μὲ εὐχαρίστησε φιλοφρονέσστα, καὶ μετ' ἄρσης νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπευθύνων πρὸς με ἔσχατον βλέμμα ἡ ἐκφρασίς τοῦ ὁποίου οὐδέποτε ἐξηλείφθη ἐκ τῆς φαντασίας μου.

Ἡ καρδίᾳ μου, παραιτούντος τὸν Ναπολέοντα, ἔκλειπε τοσοῦτον, τοσοῦτον ὁ Ναπολέων κατεῖχεν ἅπασάν μου τὴν διάνοιαν, ὥστε ἐλησμόνησα νὰ προσφέρω τὰ δεῖγματα τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς θλίψεως μου πρὸς τὴν μητέρα του, ἥτις ὠμοίαιζε κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὴν μητέρα Ῥωμαίου αὐτοκράτορος τὴν τύχην κλαϊούσης τοῦ υἱοῦ αὐτῆς.

Ἀεὶποτε ἐλυπήθην ὅτι δὲν ἠκολούθησα τὸν Ναπολέοντα ἐν τῇ ἀγ. Ἑλένῃ, ὡς ἐπεθόμουν. Ὅποια περιστάσις τοῦ παρατηρῆσαι, τοῦ σπουδάσαι αὐτὸν ἐν τῇ κατὰ τῆς ἐναντίας τύχης αὐτοῦ πάλιν. Μεθ' οἷας ἀπληστίας ἤθελον ἀθροίσαι τοὺς λόγους τοῦ ἥρωος ἐξιστοροῦντος τὴν τύχην του, τὰς πράξεις, τὰς μάχας, τὰ ὑπ' αὐτοῦ εὐγενῶς ὁμολογούμενα μάλιστα περὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Γαλλίας σχεδὶά του! Πόσας βαθεῖας καὶ ποικίλας ἐντυπώσεις ἤθελε μοι ἀφήσει ὁ Προμηθεὺς τῆς ἀγ. Ἑλένης περὶ ἑαυτοῦ, εἰς τὸν αἰῶνά του καὶ εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς ὁμιλῶν! Οἷας ἡδεῖας ἀναμνήσεις ἤθελον διατηρήσει ἐκ τοῦ τοιούτου θεάματος, ἐκ τοῦ τοιούτου ἀνδρὸς. Κατὰ τοὺς λόγους τῶν μαρτύρων τῆς αἰχμαλωσίας του, ἦν ἀγαστότερος ἔτι κατὰ τὰ ἐν τῇ ἀγ. Ἑλένῃ δεινὰ αὐτοῦ, ἢ ὅταν, δόξαν περιέβλεπόμενος, ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ σεβαστοῦ τῆς Εὐρώπης θρόνου.

Ἀλλ' οὐδ' ὁ θάνατος αὐτὸς δὲν ἡδυνήθη νὰ ἀλλοιώσῃ τὸν ὄρατον τῆς μορφῆς του τύπον, καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀντομάχου προσωπεῖον αὐτοῦ, μέγαν ἐμφαίνει χαρακτήρα. Δι' ἄλλοκότου τινος μεταμορφώσεως ὁ Ναπολέων ἐπαναλάμβανε τοὺς κατὰ τὴν ὑπατεῖαν χαρακτήρας του, ἐκτὸς ἰσχυροτέρων τινῶν ἐφ' ὅλων τῶν διαστάσεων τοῦ προσώπου ἐντυπωσέων. Βλέπων τις αὐτὸ κατὰ πρῶτον ἀναμνηστικῶς εἰκόνα τινὰ τοῦ Βοναπάρτου ὑπὸ τοῦ διαδόχου Γεράρδου, ζωγράφου ὄλων τῶν βασιλέων τῆς

ἐποχῆς, εἰκόνα μεγαλητέραν τοῦ φυσικοῦ μεγέθους· καὶ ἐξαιτίας ἐκφράσεως. Τὸ προσωπεῖον τοῦ ἥρωος παρουσιάζει πολλὰ τὰ περίεργα· τὸ μέτωπον φαίνεται εὐρύτερον καὶ μάλλον ἐξέχον οἱ ἡμίκλειστοι αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ διατηροῦσι λεπτοτητὰ τινὰ ἐκφράσεως, ἀπαντωμένης καὶ ἐπὶ τοῦ στόματος, καὶ τοι τοσοῦτον ἀλλοιωθέντος· ἢ ὅτι εὐθεῖα καὶ ὀλίγον μακρὰ ὄχι ὁμῶς ἀδύνατος, αἰσθημα ὀλίψως ὑποδεικνύει, αἰσθημα εἰκονιζόμενον ἐπίσης ἐπὶ τοῦ ἄνω χεῖλους, τοῦ ἀπολέσαντος ἐν μέρει τὸ σχῆμα αὐτοῦ, ἐνῶ τὸ κάτω χεῖλος διαμένει ὡς ἦτο κατὰ τὴν ζωὴν. Ἐκ δεξιῶν θεωρουμένη ἡ κατατομή αὐτοῦ εἰκονίζει ἐξ ὀλοκλήρου τὸν Βοναπάρτην μετὰ τὴν τῆς Ἀριμένης εἰρήνην, ἐξαιρουμένης τῆς πρὸς τὸ μέρος τοῦτο συστολῆς τοῦ χεῖλους· ἐξ εὐωνύμων δὲ παρουσιάζει θεῶν ἐμβριθετέραν, ὥστε τὸ προσωπεῖον ἀποπνέει ἐμβριθείας, σοβαρότητος, μεγαλοπρεπείας καὶ ἡρεμίας τινος ὕπνου, μόνον ἐξαιρετικῶς· ὁ δὲ τύπος τοῦ θανάτου ἐπὶ μόνον τοῦ στόματος ἀναφαίνεται, τοῦ μόνου μαρτυροῦντος τὰς δδύνας, αἱ τὸ πέρας τῆς ὑπάρξεως προοιμιάσαν. Ἀλλ' ἐὰν ἀνείρῃς τὸ προσωπεῖον, στρέψῃς ὀλίγον, ἕως οὗ τῆς αὐτοῦ κάτωθεν, τότε θέλεις ἀνακαλύψει τὸν βαθὺν ἐκείνου τῆς ὀλίψως τύπον, καὶ θέλεις νομίσει ὅτι βλέπεις ὀνήμενόν τὸν Ἀλέξανδρον. Ἀγγλος τις ζωγράφος, ὁ διαδόχος Λαουρέντης, θελήσας νὰ σχεδιάσῃ τὴν εἰκόνα τοῦ Ναπολέοντος δὲν ἠδυνήθη μετ' ἐνδελεχῆ προσπάθειαν δύο ὥρων νὰ εὐχαριστηθῇ ἐκ τῆς θεωρίας τῆς εἰκόνης τοῦ Ναπολέοντος, ἥτις πραγματικῶς εἶναι πηγὴ ἀτελεύτητος σπουδῆς πρὸς πᾶν εἶδος ἐξετάσεως καὶ παρατηρήσεως.

Ὁ Κ. Καλαμάττας ἔκαμε πᾶν ὅ,τι ἡ τέχνη ἐσυγχώρει αὐτῷ. Ἡ χαλκογραφία ἦν ἐποίησε τῆς εἰκόνης τοῦ Ναπολέοντος, διατηρεῖ τὸν χαρακτῆρα τῆς μορφῆς καὶ μέγα μέρος τοῦ ἄλλος τῆς ἐκφράσεως τὴν ὁποίαν ἀφῆκεν αὐτῷ ὁ θάνατος. Ὑπὸ τὴν ἐπομὴν ταύτην τοῦ ἔργου τοῦ τεχνίτου ἀποκαθίσταται πολὺ τιμὸν τὴν εἰκόνα τοῦ Ναπολέοντος διὰ τοὺς μάρτυρας τῶν θαυμάτων τοῦ βίου, καὶ ἐτι μάλλον διὰ τοὺς μὴ δυνηθέντας νὰ θεωρήσωσι τὸν πρῶτον ἄνδρα τοῦ αἰῶνος του, καὶ τὸν ἐφάμιλλον τῶν διαδοχικωτέρων ἀνδρῶν τοῦ κόσμου.

Ἀ. Ἰ.

Ο ΚΙΝΕΖΟΣ ΕΙΣ ΤΑ ΠΑΡΙΣΙΑ.

(ΥΠΟ ΜΕΡΥ.)

Ἐγὼ Ἰ-σιάν-σιγγ (Ἰ-δόκτωρ) πρὸς σὲ τὸν Τσίγκ-βιτ· Βλὴν γράφω.

Ἄμα λάβῃς τὸ παρόν μου, πορεύθητι εἰς Οὐάγγ-τσού, τὸν κίτρινον ναὸν τοῦ Φῶ, καὶ καῦσον μίαν βάρβαν κάμφορας ὑπὲρ ἐμοῦ, ὅτι ἐφθασα εἰς Παρίσιον ζῶν. Διήνυσαι ἀπὸ τὸ στόμιον τοῦ Οὐσίγγ-Χδ πεντακισχίλια καὶ τριακόσια καὶ εἴκοσι Λί, καὶ εἰς κίνδυνος θανάτου ὑπὸ τοὺς πόδας μου καθ' ἕναστος Λί, καὶ ἐσώθην χάρις τῇ μεγάλῃ Τίεν.

Οἱ πρόγονοί μου εἰπὴν μοι ἴλεοι καὶ εὐμενεῖς νῦν μάλιστα ὑπὲρ ἄλλοτε ποτε. Τὸ Παρίσιον εἶναι πεδίον μάχης· ἀντὶ σφαίρων ὑπάρχουσι τροχοὶ καὶ ἵπποι. Ὅσοι δὲν ἔχουν τροχοὺς καὶ ἵππους, ἀπόλλυνται κακὴν κακῶς εἰς τὸ ἄνθος τῆς ζωῆς. Δεκαεπτὰ νοσοκομεῖα ὑπάρχουν

διὰ τοὺς τραυματίας. Ἐν τούτῳ φέρει ἐπιγραφὴν Νοσοκομεῖον τῶν Ἀνιάτων. Οἱ εἰσερχόμενοι εἰς αὐτὸ προεδοιοῦνται οὕτω ὅτι μόνον νακροὶ θέλουσι πάλιν ἐξελθεῖν· ὠραία φιλανθρωπία τῶν Παρισίων δοκτόρων! Ἰδοὺ πῶς οἱ βάρβαροι οὗτοι ἐννοοῦσι τὸν πολιτισμὸν!

Ἀλλοίμονον! παρὰ τὸ σοφὸν ἀπόφθεγμα τοῦ Λι Κί, καὶ παρὰ τὸν νόμον τοῦ Μανού, ἐμισθωτα ὄχημα μὲ τέσσαρας τροχοὺς, κλαίων ἀπὸ τοῦδε τὴν μοῖραν τῶν δυστυχῶν ὅσους ἐμέλλα νὰ στεῖλω εἰς τὸ Νοσοκομεῖον τῶν Ἀνιάτων. Ἀλλ' εἰς τὸ Παρίσιον δὲν γίνεταί διαφορετικὰ· ἡ πρέπει νὰ συντρίψῃ τοὺς ἄλλους, ἢ νὰ συντρίβῃ. Προσιλόμην τὸ φρονιμώτερον.

Καθὼ μέλος τοῦ Μίγγ-Τάγγ, τῆς πρώτης τῶν σοφῶν τοῦ κόσμου ἐταιρειῶν ἐσπευσα νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν βιβλιοθήκην, ἥτις καλεῖται ἐδῶ Μέγα Ταμειυτήριον πασῶν τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων. Τὸ ἄσυλον τοῦτο τῆς μελέτης καὶ νοεράς ἐνασχολήσεως κεῖται κατὰ τὴν βορρῶδεστέαν ὁδὸν τῶν Παρισίων· ὡς λόγου χάριν, νὰ ἐλέγαμεν ἡμεῖς τόπον διὰ τὰς μελέτας τὸ μεταξὺ τῆς γεφύρας Τσογγ-γιού-χδ, ἐνθα πιπράσκονται ὅλοι οἱ γάτοι τοῦ Πεκίνου, καὶ τῆς ὁδοῦ Τογγ Κιάγγ κι-Κιάγγ, ὅπου νυχθημερὸν ἐκπυρσοκροτοῦνται πυροτεχνήματα.

Εἰς τῶν σοφῶν τοῦ καταστήματος μ' ὑπεδέχθη μὲ μεγάλην εὐγένειαν καὶ μοι ἐπρόσφερε κάθισμα. Κύριέ μου, τῷ εἶπον, εἰς φράσιν γαλλικὴν ἱκανῶς εὐληπτο ν, μεγάλως θέλετε μ' ὑποχρεῶσαι νὰ μὲ δώσῃτε πρὸς ὀλίγον τὴν ἱστορίαν τῶν δυναστειῶν τῶν πέντε ἀδελφῶν Λούγγ καὶ τῶν ἐξηκονταεσσάρων Χέ-τού. Αἱ βασιλεῖαι αὗται, ὡς σὰς εἶναι γνωστὸν, ἄρχονται ἀμέσως μετὰ τὴν τρίτην γενεάν τῶν πρώτων αυτοκρατόρων, τὴν τῶν Γιν-Χοάγγ, ἥτοι βασιλείων τῶν Ἀνθρώπων, πρὸς διάκρισιν τῆς τῶν Τῦ-Χοάγγ, ἥτοι βασιλείων τῆς Γῆς.

Ὁ σοφὸς μ' ἤκουσε προσεκτικῶς· ἔβαλεν ἐντὸς τῆς ῥινὸς κόκκους μαύρου ὀπιοῦ, καὶ σκεφθεὶς μικρὸν, Λαδ-γέ, μ' εἶπε, δὲν μὰς εὐρίσκονται τὰ βιβλία ταῦτα.

Ἐφαίνετο δὲ πολλὰ εὐχαριστημένος καθ' ἑαυτὸν ὅτι ἐγνώριζε τὴν λέξιν Λαδ-γέ, τὴν σημαίνουσαν Κύριε, διό καὶ μὲ τὴν ἐπανάλαβε χιλιάκις ἐν μέσῳ τῆς ὁμιλίας.

Δὲν ἀγνοεῖτε, Κύριε, τῷ εἶπον μετὰ ταῦτα, ὅτι μετὰ τὰς ἐνδόξους βασιλείας τῶν Κογγ-σάν-χέ, Τσέν μιν, Ὑ-τι-χέ, καὶ Λουῖ-Τσουγχε, ἠκολούθησαν αἱ ἐτι ἐνδοξότεραι αἰῶνες ἐδομήκοντα καὶ μίᾳς δυναστειῶν, καὶ οἱ ὅλας ταύτας ἡμαῦρσε μετὰ ταῦτα εἰς δόξαν ὁ ἀθάνατος αυτοκράτωρ Κί, πρῶτος μουσικὸς τῆς γῆς καὶ νομοθέτης τῆς Σινικῆς συμπεριφορᾶς. Ἐπεθύμουν νὰ συμβουλευθῶ εἰς τὸ Μέγα Ταμειυτήριον πασῶν τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀθανάτου Κί.

Ἡ ρίς τοῦ σοφοῦ κατέβη καὶ δεύτερον πρὸς τὴν πυξίδα τὴν ἔχουσιν τὸ μαῦρον ὀπιον ἀναπτύξας δὲ πλατὺν μαυρῶν τῶν Μαδράς καὶ ἐνσεύσας τὴν κεφαλὴν, τὴν χεῖρα καὶ τὸν ἀγκῶνα ἐποίησε ψῶρον μέγαν, ὅμοιον πολλὰ μὲ τὴν κλαγγὴν τοῦ ὀργάνου μπῖν. Ἀφοῦ ἡ ἐγκεφαλῆτις καταγίγς ἐκόπασεν, ἐδίπλωσεν αὐτὴς τὸ μαυρῶν, τὸ ἐπέρασε πεντάκις ἐπὶ τῆς ῥινὸς, καὶ μ' εἶπε·

— Δὲν ἔχομεν τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀθανάτου αυτοκράτορος Κί.

Δὲν ἔχετε τίποτε λοιπόν! ὑπέλαβον ἐγὼ μὲ τὸ φλέγμα ἐκείνο τὸ ὅποιον διδεις εἰς ἡμᾶς τὴν σοφίαν, καὶ ὅπερ καθιστᾷ ἀγῶνους τοὺς σοφοὺς τῶν βαρβάρων λαῶν ὅσους δὲν ἐφώτισεν ἡ ἱερὰ λαμπὰς τοῦ Μενού.

Ὁ σοφὸς ἐσταύρωσε τοὺς βραχίονας, καὶ ἔκλινε τὴν κεφαλὴν κλείων τὰ ὄμματα ὅπερ δηλοῖ εἰς τὴν παγκόσμιον γλῶσσαν τίποτε!